

Svenska tidsprepositioner – organiserade efter tempus

1. DÅTID – förfluten tid

Används oftast med **preteritum** (för avslutade handlingar) eller **perfekt** (för handlingar med relevans till nu).

Konstruktion	Användning	Exempel	△ Vanligt fel
för ... sedan	Avstånd bakåt från nu (avslutat)	<i>Jag flyttade hit för tre år sedan.</i>	△ <i>för tre år sedan har jag flyttat</i> (ska vara preteritum)
i + årstid + -as	Senaste gångna årstid	<i>i somras, i höstas, i vintras, i våras</i>	△ <i>i somra, i sommars</i>
i + helg + -as	Senaste gångna helg	<i>i julas, i påskas, i pingstas, i midsommas</i>	△ <i>i jul</i> (= nästa jul!)
i + veckodag + -s	Senaste gångna veckodag	<i>i måndags, i tisdags, i fredags, i söndags</i>	△ <i>på måndag</i> (= nästa måndag)
i morse	Tidigare idag (morgon)	<i>Jag vaknade tidigt i morse.</i>	△ <i>imorse</i> (sammanskrivet, ej standard)
i förmiddags	Tidigare idag (förmiddag)	<i>Vi träffades i förmiddags.</i>	△ <i>i förmiddag</i> (= kommande)
i eftermiddags	Tidigare idag (eftermiddag)	<i>Hon ringde i eftermiddags.</i>	–
i går + dygnsdel	Igår vid viss tid	<i>i går kväll, i går morse, i går natt</i>	△ <i>igår kväll</i> (formellt isär)
i går / i förrgår	Igår / dagen före igår	<i>Jag såg honom i går.</i>	△ <i>igår</i> i formell text
i natt (kontextuellt)	Natten som var	<i>Jag sov dåligt i natt.</i>	–
sedan + tidpunkt	Startpunkt för pågående handling	<i>Jag har bott här sedan 2019.</i>	△ <i>sedan 2019 sedan</i>
sedan + tidsmängd (+ tillbaka)	Duration räknad till nu	<i>Jag jobbar här sedan tre år tillbaka.</i>	△ <i>sedan tre år sedan</i>
alltsedan / ända sedan	Förstärkt, formellt	<i>Vi är vänner ända sedan barndomen.</i>	–

Konstruktion	Användning	Exempel	△ Vanligt fel
under + period	Hel period i dåtid (formellt)	<i>Han var minister under fem år.</i>	–
på + tidsmängd (negation)	Negativ varaktighet	<i>Jag har inte sovit på tre nätter.</i>	△ i tre nätter med negation
på + tidsmängd	Hastighet/genomförandetid	<i>Jag lärde mig svenska på två år.</i>	△ i två år (då menar man fortfarande pågående)
på + veckodag (best.)	Tidnings-/nyhetsspråk	<i>Domen föll på onsdagen. (= i onsdags)</i>	–
efter + händelse	Senare än referens	<i>Vi reste efter mötet.</i>	–
före + tidpunkt	Tidigare än referens	<i>Hon kom före klockan tre.</i>	–
vid + händelse	Samtidighet med dåtidshändelse	<i>Vid ankomsten visade hon sitt pass.</i>	–
i samband med	I anslutning till händelse	<i>I samband med invigningen talade kungen.</i>	–
på + decennium	Decennium i historien	<i>På 1990-talet växte internet snabbt.</i>	△ i 1990-talet
under + decennium	Hela decenniet (historieskrivning)	<i>Under 1800-talet industrialiserades Sverige.</i>	–
från ... till + årtal	Tidsintervall i dåtid	<i>Jag bodde där från 2010 till 2018.</i>	–

Minneshjälp – dåtid

- **i [tid]s** = senaste gångna (*i somras, i måndags, i julas*)
- **för ... sedan** = avstånd bakåt (alltid med preteritum)
- **sedan** = startpunkt som fortgår till nu (med perfekt/presens)
- **på + tid** med negation eller hastighet (*inte ... på, lärde sig på*)

2. NUTID – pågående eller innevarande tid

Används med **presens** eller **perfekt**.

Konstruktion	Användning	Exempel	△ Vanligt fel
i dag	Denna dag	<i>Jag jobbar hemifrån i dag.</i>	△ <i>idag</i> i formell text
i kväll	Denna kväll (pågående/kommande)	<i>Vi äter ute i kväll.</i>	△ <i>ikväll</i>
i natt	Denna natt (kommande eller pågående)	<i>Jag sover hos en vän i natt.</i>	–
i eftermiddag	Denna eftermiddag (kommande)	<i>Mötet är i eftermiddag.</i>	△ <i>i eftermiddags</i> (= var)
i + årstid (utan -s)	Innevarande/närmaste årstid	<i>i sommar, i höst, i vinter, i vår</i>	△ <i>i somras</i> (= förflutet)
i + helg (utan -s)	Innevarande/närmaste helg	<i>i jul, i påsk, i pingst, i midsommar</i>	△ <i>i julas</i> (= förra julen)
i + månad	Innevarande/nära månad	<i>Jag har semester i juli.</i>	–
i + tidsmängd (positiv)	Positiv varaktighet	<i>Jag har bott här i tre år. (bor fortfarande)</i>	△ <i>sedan tre år sedan</i>
sedan + tidpunkt	Pågående sedan startpunkt	<i>Hon studerar svenska sedan januari.</i>	–
sedan + tidsmängd	Pågående under x tid till nu	<i>Jag är gift sedan fem år.</i>	–
på + bestämd form (singular)	Återkommande dygnsdel/dag	<i>På morgonen dricker jag kaffe.</i>	△ <i>i morgonen, om morgonen</i> (modernt: <i>på</i>)
på + bestämd plural	Generell vana	<i>På somrarna reser vi. På torsdagar tränar jag.</i>	–
på + årstid (best.)	Återkommande årstid	<i>På vintern är det mörkt.</i>	△ <i>i vintern</i>
på + decennium (samtid)	Det pågående decenniet	<i>Vi lever på 2020-talet.</i>	–
per + tidsenhet	Frekvens (neutralt)	<i>Han tränar fem gånger per vecka.</i>	–
i + bestämd tidsenhet	Frekvens (vecka, månad, timme, kvartal)	<i>två gånger i veckan, tre gånger i månaden</i>	△ <i>två gånger om veckan</i>
om + bestämd tidsenhet	Frekvens (år, dag, dygn)	<i>tre gånger om dagen, en gång om året</i>	△ <i>tre gånger i dagen</i>

Konstruktion	Användning	Exempel	△ Vanligt fel
varje + obestämd form	Frekvens (alla tidsenheter)	<i>varje dag, varje vecka, varje sommar</i>	–
mitt i + period	Pågående i period	<i>Vi är mitt i terminen.</i>	–
i början / mitten / slutet av	Aktuell delperiod	<i>Vi är i mitten av maj.</i>	–
just nu / för tillfället / för närvarande	Aktuellt ögonblick	För närvarande bor jag i Uppsala. (formellt)	–
fortfarande / ännu	Pågående tillstånd	<i>Hon arbetar fortfarande kvar.</i>	–
under + pågående period	Hela perioden (formellt)	Under denna termin läser jag tre kurser.	–
klockan + tal	Exakt klockslag	<i>Mötet är klockan 14.30.</i>	△ vid klockan 14.30
vid + tidpunkt	Ungefärligt tidpunkt	<i>Vi äter vid lunch.</i>	–
vid + tal + -tiden	Ungefärligt klockslag	<i>Vi ses vid tretiden. (~kl. 15)</i>	△ vid klockan tre

Minneshjälp – nutid

- **i + årstid/helg/månad** (utan -s) = innevarande
- **på + bestämd form** = återkommande
- **i + tid** = positiv varaktighet som fortgår
- **sedan + tidpunkt/period** = startpunkt som fortgår
- **klockan** = exakt; **vid** = ungefärligt

3. FRAMTID – kommande tid

Används med **presens**, **futurum** (*ska/kommer att*) eller med tidsadverbial som markerar framtid.

Konstruktion	Användning	Exempel	△ Vanligt fel
om + tidsmängd	Exakt så lång tid från nu	<i>Jag kommer om två timmar.</i>	△ efter två timmar (när man menar "om")
inom + tidsmängd	Senast vid framtida tidpunkt (kan ske tidigare)	<i>Rapporten är klar inom en vecka.</i>	△ om en vecka (= exakt om en vecka)
på + veckodag (obest.)	Närmaste kommande veckodag	<i>På lördag åker vi bort.</i>	△ i lördag (existerar inte i denna betydelse)

Konstruktion	Användning	Exempel	△ Vanligt fel
i + årstid (utan -s)	Kommande/innevarande årstid	<i>I sommar reser vi till Italien.</i>	△ <i>i somras</i> (= förra sommaren)
i + helg (utan -s)	Kommande/innevarande helg	<i>I jul firar vi hos farmor.</i>	△ <i>i julas</i> (= förra julen)
i morgon	Dagen efter idag	<i>Vi ses i morgon.</i>	△ <i>imorgon</i> i formell skrift
i morgon bitti	Tidigt i morgon morgon	<i>Tåget går i morgon bitti.</i>	–
i övermorgon	Dagen efter i morgon	<i>Mötet är i övermorgon.</i>	–
i kväll / i natt	Denna kväll/natt (kommande)	<i>Vi ses i kväll.</i>	△ <i>ikväll</i>
i eftermiddag	Kommande eftermiddag idag	<i>Jag ringer i eftermiddag.</i>	–
till + helg/årstid	Riktad mot framtida helg/årstid	<i>Vad ska du göra till helgen? Till sommaren ska vi flytta.</i>	–
till + tidpunkt/datum	Slutgräns / mål	<i>Uppgiften ska lämnas in till fredag.</i>	–
fram till + tidpunkt	Slutgräns (betonad)	<i>Vi väntar fram till midnatt.</i>	–
ända till / ända fram till	Förstärkt slutgräns	<i>Han stannar ända till nästa år.</i>	–
från och med (fr.o.m.)	Inkluderande startpunkt	<i>Från och med måndag gäller nya regler.</i>	–
till och med (t.o.m.)	Inkluderande slutpunkt	<i>Erbjudandet gäller t.o.m. den 31 december.</i>	–
före + tidpunkt	Tidigare än framtida referens	<i>Vi måste vara klara före klockan fem.</i>	–
innan + tidpunkt	(modernt) före; primärt subjunktion	<i>Han ringer innan mötet.</i>	△ I mycket formell text – välj hellre <i>före</i>
efter + händelse	Senare än framtida referens	<i>Efter mötet går vi och åter.</i>	△ <i>om mötet</i> (när man menar händelsen)

Konstruktion	Användning	Exempel	△ Vanligt fel
mot / framemot	Närmar sig tidpunkt	Framemot påsk börjar våren komma.	△ fram emot påsk (då är fram verbpartikel)
vid + framtida händelse	Samtidighet med framtidshändelse	Vid ankomsten ska du visa biljetten.	–
i samband med	I anslutning till framtidshändelse	Vi diskuterar det i samband med mötet.	–
under + framtida period	Hela kommande perioden	Under sommaren ska vi renovera.	–
inom kort / inom en snar framtid	Snart (formellt)	Beslutet kommer inom kort .	–
snart / strax	Närliggande framtid	Tåget kommer snart .	–
så småningom / med tiden	Längre framtid, gradvis	Med tiden blir det bättre.	–
den + datum	Framtida datum	Vi reser den 24 juni.	△ på den 24 juni (standard: den 24 juni)
år + årtal	Framtida år	Projektet avslutas år 2030.	–

Minneshjälp – framtid

- **på + veckodag (obestämd)** = kommande veckodag (*på fredag*)
- **i + årstid/helg (utan -s)** = kommande årstid/helg (*i sommar, i jul*)
- **till + helg/årstid** = planmässig riktning mot framtid
- **om** = exakt så lång tid från nu; **inom** = senast om
- **före / innan** = före tidpunkt; **efter** = efter händelse

4. Snabb jämförelsetabell – samma "huvudord" i tre tempora

Den här tabellen är guld värd för TISUS, eftersom samma substantiv får olika prepositioner och former beroende på när det syftar på.

Huvudord	Dåtid	Nutid (innevarande)	Återkommande	Framtid (kommande)	Framtid (riktad)
Sommar	i somras	i sommar	på sommaren / på somrarna	i sommar	till sommaren
Höst	i höstas	i höst	på hösten / på höstarna	i höst	till hösten

Huvudord	Dåtid	Nutid (innevarande)	Återkommande	Framtid (kommande)	Framtid (riktad)
Vinter	i vintras	i vinter	på vintern / på vintrarna	i vinter	till vintern
Vår	i våras	i vår	på våren / på vårarna	i vår	till våren
Jul	i julas	i jul	på julen	i jul	till jul
Påsk	i påskas	i påsk	på påsken	i påsk	till påsk
Midsommar	i midsommas	i midsommar	på midsommar	i midsommar	till midsommar
Måndag	i måndags	(i dag är måndag)	på måndagar / på måndagen	på måndag	–
Morgon	i morse	–	på morgonen / på morgnarna	i morgon (bitti)	–
Kväll	i går kväll	i kväll	på kvällen / på kvällarna	i kväll	–
Natt	i natt (förfluten ctx)	i natt	på natten / på nätterna	i natt	–

5. Tempus-kompass: vilken preposition för vilken tidsfunktion?

Frågan du svarar på	Dåtid	Nutid	Framtid
När? (tidpunkt)	<i>för X sedan, i X-s, i går, i morse</i>	<i>i dag, just nu, i denna stund</i>	<i>om X, på X-dag, i X, i morgon</i>
Hur länge? (varaktighet, positiv)	<i>i X år, under X år</i>	<i>i X år (fortsätter), sedan X</i>	<i>i X år (futurum), under X år</i>
Hur länge? (negation)	<i>på X år (inte)</i>	<i>på X år (inte)</i>	<i>(sällan i framtid)</i>
Senast vid?	–	–	<i>inom X</i>
Hur fort? (hastighet)	<i>på X minuter</i>	<i>på X minuter</i>	<i>på X minuter</i>
Hur ofta?	varje X, X gånger <i>i/om/per</i>	varje X, X gånger <i>i/om/per</i>	varje X, X gånger <i>i/om/per</i>
Startpunkt som fortgår?	–	<i>sedan X</i>	–
Slutgräns?	<i>till X</i>	<i>fram till X</i>	<i>fram till X, innan X, före X</i>

Frågan du svarar på	Dåtid	Nutid	Framtid
Med vilken händelse?	<i>vid X, i samband med X</i>	<i>vid X</i>	<i>vid X, i samband med X, efter X</i>